Inhoud

2 **Van de voorzitter**
Martin Schuite

3 **Van de redactie**
Geert Doosje

4 **Binnengekomen schenkingen**

5 **Hoe was dat vrogger**
Geert Doosje

8 **De eerste 10 jaar van de geschiedenis van zwembad De Kragge in Zwartsluis**
Rolf Olland

16 **Middenposter**

20 **Het ABC van Zwartsluis**

22 **Van Rotterdam naar Belt-Schutsloot**
Doortje Stam

24 **Het Hasselter kerspel**

27 **De tandeloze leeuw**
B. Klomp

29 **Wat gebeurde er in 1939 "An de Sluus"**

Van de voorzitter

En zo loopt er weer een jaar ten einde. Zoals u allen bekend is, hebben wij het afgelopen jaar bestuurlijk de nodige up's en down's gekend. Gelukkig ligt deze nare periode achter ons en kunnen wij ons weer volledig richten op tal van activiteiten.

Onze zoektocht naar een nieuwe voorzitter is volop bezig en wij hopen u voorafgaande aan onze jaarvergadering van april 2017, te kunnen informeren over onze vorderingen.

Onze laatste ledenavond waar de heer Jouk Huisman uit Rouveen, vertelde over de geschiedenis en gebruiken van onze buurtgemeente Staphorst is goed bezocht en was zeker de moeite waard.

Voor de komende periode staan er een behoorlijk aantal evenementen op stapel.
Tijdens het Winterkwartier van Sluuspoort zal de HVZ wederom, actief zijn, en de organisatie van de quiz "Bleistarte van het jaar", voor haar rekening nemen. Het beloven 2 bijzonder leuke avonden te worden. Info over plaats en tijd zult u vinden in de zgn. Winter-kwartierkrant, welke binnenkort huis aan huis zal worden verspreid. U wordt allen van harte uitgenodigd hieraan mee te doen.

Voorts zijn er in de periode van januari 2017 tot en met april 2017, een aantal activiteiten, welke weliswaar vallen in de periode van het zgn. Winterkwartier, maar wel degelijk HVZ activiteiten zijn.
Graag willen wij ze hierbij nog even vermelden:

18 januari	Een avond met Jos Mooijweer van het HCO over Noord West Overijssel (nadere info volgt)
24 januari	Planning voor een avond over genealogie met de heer Rudy Esajas uit Zwolle.
12 april	Wim Huijsmans, komt vertellen over familienamen. (Deze avond was een groot succes bij onze zuster-Verenigingen in Genemuiden en Hasselt).
26 april	Jaarvergadering, aansluitend komt de heer Mensink vertellen over de Maatschappij vanWeldadigheid en de Kolonie.

Voor u ligt onze nieuwe kroniek, voor het eerst onder verantwoording van eindredacteur Geert Doosje. Graag wensen wij u veel leesplezier bij de ongetwijfeld leuke en boeiende artikelen.

Het bestuur van de HVZ wenst u een prettige decembermaand, een prettige jaarwisseling en veel gezondheid en voorspoed voor het jaar 2017.

Graag begroeten wij u op onze eerste ledenbijeenkomst in 2017 op 18 januari.

Met vriendelijke groet,

Martin Schuite
Voorzitter a.i.

Van de redactie

Voor u ligt de eerste productie, waarover ik de eindredactie mocht voeren. Ook hebben we uitbreiding van de redactie gevonden in de persoon van Doortje Stam-Maandag, eertijds in "De Sluus" geboren, maar inmiddels vanaf haar huwelijk met een Beltiger al weer jaren woonachtig op Belt Schutsloot. Dit kerkdorp kent een grote binding met Zwartsluis en een "rondtien over de Belt" is gemeengoed voor vele Sluzigers. U begrijpt het al: bijdragen over de Belt, de inwoners, de historie zal op gezette tijden in de Kroniek verschijnen. In deze uitgave meteen maar een mooie verhandeling van de hand van Doortje. Er liggen ook al wat verhalen op de plank, die de verbintenis tussen beide dorpen illustreren. In de redactievergadering hebben we ideeën uitgewisseld. We hebben het plan opgevat om op zoek te gaan naar thema's. Denk aan de vele ambachten, die in Zwartsluis zijn bedreven. Maar misschien heeft u als trouwe lezers ook suggesties. Graag horen we die. Een idee hebben we in het verleden aangereikt gekregen. Draai de films die er over Zwartsluis bestaan in een laag tempo in aanwezigheid van de oudsten onder ons. Zij zullen vast mensen herkennen en dan komen de verhalen wel los denken we. We zullen proberen deze actie op te zetten.

Ik wens u veel leesplezier,

Geert Doosje, eindredacteur.

Binnengekomen schenkingen:

E. Kin, Purperreigerlaan	Notulenboeken Chr. Metaalbewerkersbond, afd. Zwartsluis. Twee boeken 1919-1969
Stichting Oud Meppel	Foto's van scans van glasnegatieven Kl. v. Buiten; digitaal
A. ten Klooster, Purperreigerlaan	Luchtfoto sleepbootdagen 1995
Fam. Coumou	Brief (1957) van B. Klomp over sage Zwartsluis
Fam. Siebert	Twee albums met ansichten en diverse oude documenten
P. Kats	Oude rekenmachine
K. Westenberg	Oude afbeeldingen van Zwartsluis
M. Schuite	Archief Postzegelvereniging
A. Westerhuis	Foto's digitaal

Meppeler Courant online

Sinds kort zijn alle uitgaven van de MC van 1846 en daarna digitaal te doorzoeken en te lezen via www.175jaarmc.nl/archief.
Dit is mogelijk doordat de papieren kranten met medewerking van het Drents Archief zijn gedigitaliseerd. De scans zijn doorzoekbaar gemaakt op trefwoorden.

Kopieen DTB-boeken

Van het Historisch Centrum Overijssel hebben we de kopieen van de DTB-boeken mogen ontvangen. In de studiezaal van het HCO wordt geen gebruik meer gemaakt van deze boeken omdat deze genealogische gegevens te vinden zijn op internet. Echter, stamboekonderzoekers (genealogen) kunnen hieruit wel weer kopieen/foto's maken. U kunt hiervoor contact met ons opnemen. Wellicht staan ze mettertijd in Sluuspoort.

Hoe was dat vrogger

Als je wordt verzocht deel te nemen in de redactie van de Sluziger Kroniek, vergt dat uiteraard enig nadenken, over wat je bijdrage kan zijn. Hoewel mijn vrouw en ik al weer meer dan 5 jaar in Zwartsluis wonen, heb ik het grootste deel van mijn leven buiten Zwartluis doorgebracht. Overbrugging naar de historie kan op verschillende manieren: putten uit je eigen herinneringen, het raadplegen van archieven of het bevragen van mensen uit de oudere generatie.

Ik kies voor het laatste. Er bestaat een schat aan informatie in het geheugen van die ouderen. Voor de hand ligt dan, dat je je wendt tot mensen, die in het verleden het nodige hebben betekend voor het historisch besef in Zwartsluis.

Mijn eerste gesprekspartner werd dan ook Zwaantje Dekker-Schurink, erelid van de historische vereniging en in het verleden lid van de redactie van de Sluziger Kroniek.

Zwaantje heeft in haar jeugd ongeveer vanaf haar 5e tot 21e levensjaar in het Buitenkwartier gewoond. Een historisch plekje voor de auteur: zij woonde recht tegenover het huis dat mijn overgrootvader Roelof Schraa liet bouwen door de vader van Zwaantje, Roelof Schurink.

Op zich opmerkelijk, want het was meer dan gebruikelijk, dat opdrachten van deze orde, gegund werden aan hen, die leden van dezelfde kerk waren en dat

was hier niet het geval: overgrootvader Roelof Schraa was Gereformeerd (syn) en Roelof Schurink was Doopsgezind. Pratende weg beland je dan vanzelf bij de kerkelijke verhoudingen in het Zwartsluis van die tijd, zeg maar de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw. Veelal was men Gereformeerd of Nederlands Hervormd, maar er was ook een smaldeel lid van de Doopsgezinde gemeente. Zwaantje herinnert zich als leden van het inmiddels opgeheven kerkgenootschap families als Slot –aannemer-, De Vries –notaris-, Jager –veehouder en rietteler-, Theo Schurink (schilder), Spiekman (scheepsbouwer) en dus ook haar eigen familie. Haar grootmoeder, ene Zwaantje Breman, was kosteres, later opgevolgd door "vrouw Pries" zij woonde onder de kerk, die aan het Buitenkwartier staat en inmiddels niet meer in gebruik is als kerk.

Doopsgezinde kinderen volgden veelal openbaar onderwijs, zo ook Zwaantje. Het was een liberale en ook geëmancipeerde kerk. Men had een vrouwelijke predikant, domina Leignes Bakhoven. In deze kerk werd de volwassendoop bediend.

Bestuurlijke betrokkenheid hadden de kerkleden ondermeer bij het Nutsgebouw, toen in de Schoolstraat, tegenover de daar eveneens gevestigde openbare school. Het Nutsgebouw, min of meer de tegenhanger van het Gereformeerde gebouw Vrede, had een neutrale grondslag en was voor iedereen toegankelijk. Voorstellingen, uitvoeringen van lokale verenigingen (zoals gymnastiek) en filmvertoningen vonden daar plaats. Zwaantje, die goed kon zingen, heeft daar ook mogen optreden als soliste in een school-musical.

Op zakelijk gebied waren er geen belemmeringen door de verschillende kerkelijke achtergrond. Haar vader heeft meerdere woningen gebouwd in Zwartsluis, aan de Verlengde Sportlaan, de Sportlaan, maar ook de Berkenlaan. Vader Schurink had veel Gereformeerde opdrachtgevers. Het huis, dat nog steeds de naam Berkenhof draagt, heeft Schurink gebouwd in opdracht van het echtpaar De Groot-Nekeman, hij directeur van de MULO, zij afkomstig uit een familie van fabrikanten in de kokosindustrie. Als anekdote herinnert Zwaantje zich, dat de geboren Sluziger graag "Hollands" sprak, maar daarbij de betekenis van de woorden niet in beeld had. Zo sprak zij over "reaalbuizen" waar het huis van voorzien moest worden, waar ze rioolbuizen bedoelde. Uiteraard zorgde dit voor de nodige hilariteit.

De activiteiten van aannemer Schurink beperkten zich niet tot Zwartsluis. Zo verrezen ook door hem gebouwde elektriciteit-huisjes in de wijde omgeving tot ver in Drenthe. Een uit die tijd overgebleven bouwwerkje is het elektriciteitshuisje nabij Beukers. Meer woningen van de hand van Schurink, meestal

ontworpen door architect Meppelink, die ook een dubbelfunctie had: hij was directeur van de dienst gemeentewerken in Zwartsluis, zijn te vinden aan het Wilhelminaplantsoen (nu bewoond door echtpaar Sintemaartensdijk, de Sportlaan (een dubbele woning links vooraan) een identiek dubbel woonhuis is te vinden aan de Zomerdijk (ondermeer bewoond door mevrouw Westerhuis-Hammer). In opdracht van de familie Spiekman heeft de grootvader de woning aan het Buitenkwartier gebouwd, nu eigendom van de familie van Benthem.

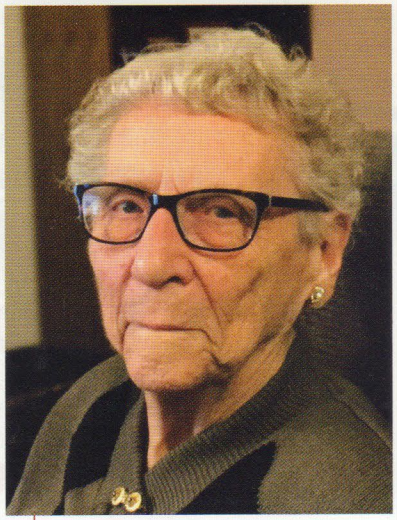

Zwaantje Dekker-Schurink

Het aannemersbedrijf van Schurink werd voortgezet door Zwaantje's broer, Harm en is later verkocht aan de familie Huls.

Nog even terug naar Zwaantje: Ze trouwde met de recent overleden Jan Dekker, een buschauffeur uit Wolvega, die bij de Noord Westhoek werkte. Jan werd al op jonge leeftijd (49 jaar) afgekeurd en trok veel met zijn vaste maat Leendert Bos erop uit met de fiets, de natuur in. Talloze foto's van zijn hand zijn bewaard gebleven en gearchiveerd door de Historische Vereniging Zwartsluis.

Samen met haar man heeft ze veel mensen verblijd met hun diavoorstellingen: Jan vertoonde en Zwaantje deed het woord. Ze nam daarvoor zelfs les in "spreken in het openbaar", een initiatief, dat haar ook goed van pas kwam bij haar activiteiten als het inspreken van bandjes bij de voorloper van radio Zwartewaterland, bandjes, die warm aftrek vonden bij het oudere deel van de bevolking van Zwartsluis.

Na 18 jaar actief te zijn geweest voor de lokale omroep en 14 jaar bij de historische vereniging vond Zwaantje het –mede gelet op haar gevorderde leeftijd en de slechte gezondheid van haar man- het een jaar of wat geleden welletjes en legde ze haar functies neer. Dat ze als dank voor de bewezen diensten geëerd werd met het erelidmaatschap van de historische vereniging heeft ze zeer gewaardeerd: "Nuum het maar een karse op de taarte".

Door Geert Doosje

De eerste 10 jaar van de geschiedenis van zwembad De Kragge in Zwartsluis

Als mede-initiator en voorzitter van de Stichting Zwembad Zwartsluis van 1967-1977 verhaal ik hierbij over de eerste 10 jaar van Zwembad "De Kragge". In 1964 kwam ik, net getrouwd met mijn Anneke, werken bij Koninklijke Buisman BV en ook wonen in Zwartsluis. Eerlijk gezegd heerste er nogal een ingeslapen sfeer. De geest was uit de fles. Buisman BV wilde in 1967 haar 100-jarige bestaan vieren met o.a. een feestweek voor de Sluziger bevolking. Ik werd met de plannen en de organisatie belast. Toen ik daarvoor de benodigde vergunningen van de Gemeente moest krijgen, reageerde Burgemeester Buijnink: "Ik wil u voor alles toestemming geven, maar ik waarschuw. Dat werkt niet in Zwartsluis, het wordt een flop. Ik heb al zoveel in gang willen zetten, maar in Zwartsluis willen ze drie keer niks."

Ondanks dit negatieve advies heb ik de plannen doorgezet en de belangstelling voor het "elck wat wils"-programma leek aanvankelijk teleurstellend. En dan gebeurt er een klein wonder: drie weken voor de start van het programma begint er iets los te komen. Lang verhaal kort gemaakt. Het werd een fantastische feestweek, waaraan met groot enthousiasme door de gehele bevolking is deelgenomen. Zwartsluis kwam er herboren uit. Opeens kon er weer van alles. De geest was weer in de fles. Burgemeester Buijnink gaf ruiterlijk toe, dat hij het bij het verkeerde eind had gehad en kon eindelijk genieten van een Gemeente, waar weer wat gebeurde.

Dan was er nog een fenomeen: de introductie van aardgas in Nederland. Daar ging een landelijke enquête aan vooraf. Ruim 60% was voorstander van aardgas. De verstedelijkte gebieden scoorden hoger en de landelijke lager. En Zwartsluis? Het haalde de voorpagina van alle kranten met het hoogste percentage van alle Nederlandse gemeenten met ruim 90%. Zwartsluis, de meest vooruitstrevende gemeente van Nederland!

Waarom deze inleiding? Ik ben ervan overtuigd dat het initiatief voor een zwembad in Zwartsluis nooit van de grond was gekomen, als deze beide gebeurtenissen niet voor een zekere mentaliteitsverandering hadden gezorgd. Er was weer geloof in eigen kunnen.

Méér feitelijk ontstond het initiatief vanwege het feit dat het Zwartewater sterk vervuilde, waardoor het openluchtbad op de plaats waar nu Hotel Zwartewater staat, dicht moest (1968).
Overigens was er op De Vlakte een industrieterrein gepland en het nieuwe Sluziger elan heeft ervoor gezorgd dat dit plan de vuilnisbak inging. Voorts was ook elders het water vervuild en kon nergens meer verantwoord worden gezwommen. Tenslotte verdronken kort na elkaar twee kinderen. Hierdoor werd de roep om een eigen nieuw zwembad steeds luider.
De wijd en zijd bekende boekhandel "De Boeckerij" van de zeer actieve, humoristische en creatieve Dirk Driessen was tevens VVV-kantoor. Hij was het middelpunt van de lokale middenstand en werd in 1967 benaderd door Burgemeester Buijnink om te komen tot het initiatief van een zwembad in Zwartsluis. Hij betrok zijn goede vriend A. Keuter (juwelier) erbij en samen vroegen ze mij of ik wilde meedoen. Dit trio vroeg vervolgens Mw. J.A. Kleingeld-van der Koogh en dhr. P. Bieze, waarmee het vijftal compleet was.
Als "Actiecomité" kwamen we op 13 september 1967 voor het eerst bijeen. In de vergaderzaal van Buisman BV, dat vanaf dat moment ons vergader- en zenuwcentrum wordt. De heer D. Driessen wordt secretaris, Mw. J.A. Kleingeld-van der Koogh vice-voorzitter, de heren Bieze en Keuter lid en ondergetekende voorzitter. Voorts werd de heer J. Veldhuis van het Accountantskantoor Lammertsma en Veldhuis gevraagd om als "adviseur" de financiën voor zijn rekening te nemen. Dat werkte niet en al op 2 december 1967 treedt hij formeel tot het bestuur toe in de functie van penningmeester.
Het Gemeentebestuur was samengesteld uit de volgende partijen: ARP (nu CDA), CHU (nu CDA), PvdA, SGP en Gemeentebelangen (nu VVD). De Christelijke partijen hadden de meerderheid in de raad.
Op 21 september 1967 vindt een eerste, oriënterende bespreking met B&W plaats. Belangrijke verzoek aan B&W: mede vanwege de toenemende recreatieve functie van Zwartsluis als drempel naar de N.W.-hoek willen we alle dagen

van de week open. En dus ook op zondag! Antwoord: dat wordt met twee stemmen (SGP) tegen aangenomen! En aldus geschiedde. Op 7 november 1967 vindt een tweede bespreking plaats met B&W, gemeentesecretaris Sintmaartensdijk en directeur Gemeentewerken Hoogeveen, waarbij tevens twee provinciale ambtenaren, consulenten voor de Lichamelijke Opvoeding en Recreatie aanwezig waren.
Bij deze positieve start werd duidelijk dat de Gemeente zich het financieel niet kon permitteren om een zwembad te bouwen en dat derhalve een particuliere stichting de kar moet gaan trekken. Ook wordt duidelijk dat het actiecomité een geldinzamelingsactie moet beginnen. Van groot belang, omdat in subsidieland op dat moment gold: de hoeveelheid geld, die de bevolking ervoor over heeft, is maatgevend voor het belang dat de bevolking eraan hecht. En zonder brede steun van de bevolking geen subsidie.
Een o.i. gigantisch hoog bedrag, voor die tijd, van f. 60.000 (actuele waarde ca. € 180.000,-), op te brengen door slechts 4.000 inwoners, stelden wij als doel om de subsidieverleners warm te laten lopen.

Het Comité beraadde plannen en besloot tot de oprichting van de volgende commissies, ieder onder het voorzitterschap van een bestuurslid:
Actiecommissie: A. Keuter (voorzitter), Mw. J. de Groot-Post, J. Everts, A. Gietema en G. Vrielink (onze tekenaar)
Bouwcommissie: P. Bieze (voorzitter), D. van Eerde, H. Schraa en J. Snijder
Redactiecommissie: J.A. Kleingeld-van der Koogh (voorzitter), P. Mellema, A. Timmerman, J. Veldhuis en G. Vrielink
Subsidiecommissie: R.H.B. Olland (voorzitter), D. van Eerde.

Op 9 november 1967 wordt de oprichting van het actiecomité en zijn subcommissies bekend gemaakt aan de hele bevolking onder het motto "Zwartsluis, zwem in uw eigen geld".
Om enigszins wegwijs te worden in zwembadland werd m.n. door de Bouwcommissie een 15-tal zwembaden in de wijde omgeving bezocht. Aan de hand van een uitvoerige checklist werd gerapporteerd.
Teneinde het comité rechtspersoonlijkheid te geven werd op 13 februari 1968 de "Stichting Zwembad Zwartsluis" opgericht en notarieel bekrachtigd. O.a. is het gemeentebestuur daarin vertegenwoordigd en wel door de gemeenteraadsleden D. van Eerde en R. Hoogenkamp. Zo ook de scholen, waarvan de directeur van de Gereformeerde Lagere School, de heer G.H. Pastink, wordt benoemd. De heer Bieze, die overigens tot ontsteltenis van iedereen op 2 september 1968 plotseling overlijdt, wil alles doen, maar niet vergaderen. Hij ziet af van een bestuursfunctie. Directeur Gemeentewerken F.J. Hoogeveen aanvaardt de functie van "algemeen adviseur".

Het begint met een geldinzamelingsactie. Men kan ineens een bedrag schenken of per maand. En … gaat het zwembad niet door, geld terug. Daarnaast vinden er alle mogelijke activiteiten plaats.
Zonder volledigheid na te streven noem ik: een grote rommelmarkt annex veiling in de NWH-hal, een grote loterij met allemaal prijzen door de lokale bedrijven en met name ook de Raiffeisenbank ter beschikking gesteld.
Een lompen- en een koekactie door de lokale padvindersgroep, een voetbalmatch DESZ tegen Genemuiden, een beatavond van de Black Locks, een filmavond van de Vogelbuurt, feestdruppeltjes van de Oranjevereniging.
De fa. Ridderinkhof organiseerde busreizen naar Thialf, Heerenveen, het Bejaardencomité organiseerde een speciale bejaardenmiddag en in alle winkels kwamen spaarbusjes te staan met "Druppeltjes voor het Zwembad", waar wisselgeld in kon worden gestopt. Voorwaarts gaf concerten. De scholen organiseerden teken- en kleurwedstrijden en hun leerlingen sturen in totaal 600 brieven naar premier Piet de Jong! Alles met als doel: geld inzamelen voor het zwembad. Het actieprogramma werd besloten met een cabaret in Vrede, dat zó aansloeg dat een tweede avond moest worden ingelast. Uniek daarbij was dat een aantal notabelen zich voor het eerst op deze ludieke wijze aan de bevolking presenteerde.
In dit actiejaar komt elke maand het Zwem(b)lad uit, bekostigd door lokale adverteerders.
Daarin telkens de laatst bekende informatie over de vorderingen en natuurlijk ook van de geldinzamelingsactie door middel van een peilschaal. Een echte peilschaal wordt bevestigd bij de ingang van De Boeckerij.
Aan het einde van het jaar 1968 is er € 60.000,- ingezameld. Dat is waarschijnlijk het hoogste bedrag per inwoner dat ooit in enige Nederlandse gemeente is ingezameld! Tussen het einde van de inzamelingsactie en de aanvang van de bouw zitten drie jaren. Door genoemd bedrag op een spaarrekening te zetten, is het bedrag uiteindelijk opgelopen tot f. 70.000,-.
Op Koninginnedag 1969 nemen we als Actiecomité enthousiast deel aan de optocht met een "Zwartsluis Zal Zwemmen-wagen", waarmee we de 3e prijs halen.

De subsidieverlenende instanties zijn onder de indruk en moeten nu in actie komen en doen dat uiteindelijk ook. Na gedane arbeid wordt het Actiecomité Zwartsluis Zal Zwemmen op 29 maart 1969 met een onderling feestje in hotel Seidel in Vollenhove ontbonden.
Vermeldenswaard zijn nog de Nieuwjaarsrecepties van het Gemeentebestuur. Deze doorgaans wat formele, saaie aangelegenheid kreeg nieuw elan, doordat het volledige Actiecomité zich begin 1969 in Fabeltjeskrant-kledij had gestoken en aldus haar wensen aan het Gemeentebestuur kenbaar maakte. Het jaar daarna volgden vele verenigingen ons voorbeeld, waardoor

de Nieuwjaarsreceptie een feestelijke en verbroederende happening werd. Begin 1970 had de heer Gietema een fantastische maquette van bijna één m^2 gemaakt van toen nog het ontwerp van het Heidemij.-bad. Dat werd aangeboden met de wens dat het er nu eindelijk maar eens van moest komen.

Hoewel het Bestuur grote voorkeur heeft voor een overdekt instructiebad zien de Provincie en subsidieverlenende instanties dat als moeilijk haalbaar. Aan de Heidemij. (nu Arcadis) wordt al in 1969 gevraagd een ontwerp voor een openluchtbad te maken. De prijs bedraagt f 1.2 miljoen en ligt fors boven het bedrag dat we in gedachten hadden. Niettemin wordt het plan voorgelegd aan de Gemeenteraad en op de raadsvergadering van 16 april 1970 goedgekeurd. Korte tijd later door G.S. van Overijssel alweer afgekeurd vanwege de veel te hoge prijs in relatie tot de weinig rooskleurige financiën van de Gemeente. Leiden in last, maar dan gebeurt er weer een wonder. Op zoek naar goedkopere alternatieven horen we dat er in Strijen (Z.H.) een uniek, overdekt instructiebad met verrijdbare kap door de fa. Genap uit 's Heerenberg is gebouwd voor een aanzienlijk lager bedrag. Ook wordt duidelijk dat men in Zwartsluis en wijde omgeving voor zwemlessen is aangewezen op de overdekte baden in Zwolle en Meppel. De wachttijden lopen op tot wel een jaar. De omliggende gemeenten Belt-Schutsloot, Genemuiden, Hasselt en Vollenhove – de laatste drie hebben openluchtbaden – zijn zeer gebaat bij een instructiebad dichterbij. We (ook burgemeester Buijnink) gaan kijken in Strijen en het enthousiasme is overweldigend. Dat moet het worden! Als ook Provinciaal Recreatie-consulent Schreiner gaat kijken en positief terugkomt, gaat het roer definitief om. Genap krijgt het verzoek om een ontwerp en offerte te maken voor een 25m instructiebad, een kleiner oefenbad en een kinderbadje. Dit alles overkapt met een verschuifbare kap. Met name ideaal voor recreatieve doeleinden in de zomer en bij mooi weer. De offerte wordt afgegeven op 11.11.1970 en komt uit op nog geen f. 500.000,-. We besluiten hierop in te gaan. Deze wending, dit besluit, is essentieel geweest voor de realisatie en het succes van "De Kragge".

Waar moet het zwembad komen? Een essentiële zaak, die in handen van de Gemeente ligt. Na de nodige terreinen op voor en tegens onderzocht te hebben, valt uiteindelijk de beslissing op het terrein aan de Piepertkolk, waar "De Kragge" nu staat. Het terrein van bijna 1.5 ha., tevens bestemd voor zonne- en speelweide, wordt door middel van een raadsbesluit voor 50 jaar ad f. 1,- per jaar van de Gemeente in erfpacht verkregen. Voor wat betreft de bereikbaarheid misschien niet ideaal, maar wel centraal gelegen, vanwege mogelijk geluidshinder toch niet al te dicht bij de bestaande bebouwing en de grond behoeft niet te worden opgehoogd.

Dan volgt er een intensieve periode van uitwerken van het totaalplan: exploitatieopzet, begroting, inrichting, aantrekken zwembadpersoneel, goedkeuring door diverse instanties, enz.

Ik herinner me dat we met lood in de schoenen naar de Provincie Overijssel gingen met een glad lopende begroting, dankzij een opgevoerde kostenpost personeel van f. 50.000,-, die als sluitpost van de balans diende. Over aantallen personeelsleden werd niet gesproken. De provinciale ambtenaren hadden het onmiddellijk door, maar … de race was gelopen, er was geen weg meer terug. De ogen werden dichtgeknepen en de begroting goedgekeurd!

Advertenties voor chef badmeester en assistent werden geplaatst en de sollicitaties stroomden binnen. De heer J.A. Fietje uit Twente werd als chef aangesteld. Bijkomend voordeel was dat ook zijn vrouw zwemlerares was en bereid was in te vallen ingeval van ziekte e.d. Na zijn aanstelling verhuisden zij naar Zwartsluis. Voorts de heer Th. Ottevanger als zijn assistent. Later werd Joke de Boer nog aan het team toegevoegd. Voor de kassa werden Anja Kombrink en Anton van Urk aangetrokken. Met de heer Ottevanger werd ook nog een overeenkomst gesloten voor het onderhoud van de tuin en de zonne/-speelweide. Tenslotte werden - om de kosten zo laag mogelijk te houden - de

De eerste steen werd gelegd door de tweeling Xandra en Wilfred Bieze, als eerbetoon aan hun overleden vader

nodige vrijwilligers aangetrokken om allerhande werkzaamheden in het zwembad te verrichten.
Er wordt een prijsvraag onder de bevolking uitgeschreven voor de naam van het zwembad. Uit honderden inzendingen kiest het bestuur voor "De Kragge", graspollen, die in het wiedengebied "zwemmen" en zo karakteristiek zijn voor N.W.-Overijssel, waarvan Zwartsluis de drempel vormt.

Het geduld van de Sluziger bevolking wordt aardig op de proef gesteld, maar eindelijk wordt de eerste steen gelegd op 17 april 1972 door de tweeling Xandra en Wilfred Bieze, als eerbetoon aan hun overleden vader.

Op 6 september wordt de Zwemverenging Zwartsluis onder voorzitterschap van Han van der Laag opgericht, die in no time al bijna 100 leden telde en van groot belang was, is en blijft voor het algemene zwemklimaat in de Sluus.
Op 2 oktober 1972 is het grote moment daar dat het zwembad officieel wordt geopend en de naam De Kragge wordt onthuld. Natuurlijk door Burgemeester Buijnink, zonder wiens steun en ijver het zwembad nooit zou zijn gerealiseerd. Iedereen is wild enthousiast en al snel volgt een eerste mijlpaal, de uitreiking van de eerste zwemdiploma's.

De exploitatie in het eerste volle jaar 1973 verloopt teleurstellend. Hoewel omliggende Gemeenten hadden toegezegd te komen schoolzwemmen,

Burgemeester Buijnink, dhr. Olland en vele belangstellenden staan klaar bij het openen van de deur van het zwembad

De heer Olland aan het woord tijdens de opening

kwamen zij (nog) niet. De belangstelling van de jeugd overtrof de verwachtingen, maar de volwassenen en ouderen keken eerst de kat uit de boom. Kortom, de aantallen zwemmers waren lager dan begroot, het verlies daardoor aanzienlijk hoger en dat gaf financiële problemen. Er kwam kritiek op ons bestuur en de vraag lag voor: wordt het bad wel efficiënt gerund? Dé zwembadautoriteit in Nederland, Stichting Sportfondsen Nederland, werd door het besuur verzocht een onderzoek naar de efficiency te doen. Resultaat: De Kragge behoorde tot de meest efficiënte en best geleide zwembaden van Nederland! De enige, relevante aanbeveling was een recent ontwikkelde HR-verwarmings-installatie, waardoor het energieverbruik aanzienlijk kon worden verlaagd. Deze ketel is aangeschaft met behulp van een "groene" subsidiebron. Anders gezegd: andere zwembaden hadden relatief veel grotere verliezen, maar in Zwartsluis was men daar nog niet aan gewend.
In het eerste volle jaar worden de volgende aantallen geregistreerd: In totaal bijna 100.000 zwemmers, 23.000 zwemlessen, 1500 gewenningslessen en 800 zwemdiploma's. Dee heer Ottevanger krijgt in de loop van 1974 een aanbod om elders chef-badmeester te worden en in zijn plaats wordt de uit Zwolle komende, 20-jarige Rob Spijkerman op 1 september 1974 tot assistent benoemd. Een bekend Nederlands zwemtalent, die 3x de Nederlandse jeugdkampioenschappen had gewonnen. Naar later zou blijken, een gouden greep.

Vervolg op pagina 18 ▶

Van de middenposter op pagina 16-17:

Deze foto is genomen op 31 augustus 1948 aan de Handelskade door Klaas van Buiten, fotograaf van de Meppeler Courant. De feestelijkheden waren ter herdenking van het 50-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina en de Inhuldiging van Koningin Juliana.
Het gezelschap deelnemers van het landspel "De inname van Den Briel" is hier op weg naar De Vlakte, waar de opvoering plaatsvond. Het gehele draaiboek van de hand van H. Prikkel is nog in het archief aanwezig, evenals het programmaboekje van alle feestelijkheden. Ook in 1898 en 1923 werd zo een schouwspel met dezelfde titel opgevoerd.
Zoals in het programmaboekje vermeld waren de hoofdpersonen van het landspel: H. Mouwe, M. Strating, D. Kuiper, R. Buisman, J. Blei Jzn, A. van Aperlo, E. Scholten, B. Poetsma, L. Bosch Dzn en H. de Goede Lzn. Zijn er mensen te herkennen? Zeker wel, bij uitvergroten. De foto kan flink uitvergroot worden op het beeldscherm van de computer. Mocht iemand belangstelling hebben dan kan contact met ons opgenomen worden en sturen we de foto digitaal op.

▶ *Vervolg van pagina 15*

Eigenlijk van meet af aan gaat het met de perrons niet goed. Ze vertonen verzakkings-verschijnselen. Daardoor komt er druk op de onderliggende buizenstelsels en elektrische leidingen. De ene specialist na de andere komt kijken. De zaak blijft zich een aantal jaren voortslepen. Noodreparaties volgen elkaar op en uiteindelijk worden de omstandigheden te onveilig, waardoor het bad moet worden gesloten. Oorzaak: de stabiel geachte ondergrond bleek deels uit drijfzand te bestaan, waardoor het telkens weer met zand ophogen van de perrons gelijk stond aan dweilen met de kraan open.

Op 1 september 1975 gaat "De Kragge" voor een jaar dicht. De Grontmij. wordt aangezocht om een renovatieplan te ontwerpen. Er volgt een openbare aanbesteding, die wordt gewonnen door de Sluziger aannemer B.A. Vinke & Zn. Zwembaden-fabrikant TIP Twello krijgt de opdracht voor de nieuwe, kunststof bassins. Totaalkosten: f. 600.000,-, die vnl. met behulp van de werkeloosheid-bestrijdingsdienst DACW worden bekostigd. Het werk start pas in februari 1976. Het zwembadpersoneel wordt voor alle mogelijke hand- en spandiensten in dit "werkeloze" jaar ingezet.

Als de heropening met een feestelijk, officieel programma in de morgen van 2 oktober 1976 wordt afgesloten, wordt het zwembad klaargemaakt voor het vrije zwemmen voor de Sluziger bevolking, 's middags vanaf 14.00 uur. Er komt een grote hoeveelheid jeugd op af. Intussen werd wegens vertrek van de heer Fietje de 22 jaar jonge Rob Spijkerman voorlopig als chef benoemd. Een nieuwe sollicitatieprocedure wordt opgestart, maar alle sollicitanten verbleekten bij het enthousiasme en de motivatie van Rob. Ondanks zijn jeugdige leeftijd durfden wij het aan om hem spoedig daarna tot chef te benoemen. Zoals eerder aangegeven, een gouden greep.

Na de heropening loopt De Kragge o.l.v. Rob Spijkerman heel goed. Rob heeft zijn veertig jaar er bijna opzitten en zijn fantastische tweede man Jan Rook al bijna 30 jaar. Hun enorme drive, enthousiasme en plezier in het vak is, samen met de verschuifbare kap, het geheim achter het succes van De Kragge, dat – om aan de steeds voortschrijdende eisen en wensen te blijven voldoen – intussen veel renovaties, uitbreidingen en moderniseringen heeft ondergaan.

In 1976 verhuis ik naar Hattem en in maart 1977 neem ik afscheid als voorzitter van Stichting Zwembad Zwartsluis. Tot mijn opvolger wordt Jan Ridderinkhof benoemd.

Bij het herlezen van de notulen ontdek ik dat ik tot ere-voorzitter werd benoemd. Ik herinnerde me dat niet meer, maar heb het wel als een eer ervaren om met zoveel enthousiaste mensen gedurende vijf jaar pionieren en vijf jaar beheren mijn bijdrage aan De Kragge te hebben mogen leveren.
Het is niet ongebruikelijk dat je het verleden soms gaat romantiseren. Terugblikkend kan ik niet anders zeggen dan dat deze Sluziger jaren tot de leukste en meest inspirerende jaren van mijn werkzame leven hebben behoord. Het is misschien niet verstandig om namen te noemen, maar ik heb dit tien jaar met zo veel plezier kunnen doen dankzij het werken met heel velen, maar in het bijzonder aan twee heel bijzondere mensen: Joosje Kleingeld en Dirk Driessen. Hun support, humor, het onderlinge vertrouwen en het plezier, dat wij met en in elkaar hadden, was, is en blijft onvergetelijk.
Met dank aan Joosje Kleingeld, wier archief mijn herinneringen aardig op het rechte spoor heeft gebracht. Ik ben zeker niet volledig geweest, maar hopelijk heb ik hiermee een beeld van de eerste 10 jaar weten te schilderen, dat enigszins het unieke karakter van de ontstaansgeschiedenis van De Kragge weergeeft. Zo wordt De Kragge nog steeds gezien als een geschenk van de eigen bevolking. Moge dat zo blijven!

Rolf Olland

Omstreeks de eeuwwisseling verscheen een gedicht:

Het ABC van Zwartsluis

E is 't Ende, waar 't plaveisel staakt

Op de foto (uit ca. 1905) die het Westeinde afbeeldt kan men duidelijk zien dat er toenmalig geen bestrating was. Het wegdek was verhard met grind e.d. Het stuk land rechts op de voorgrond was de Wolvenjacht, rond Pasen in gebruik als Paasweide.

Bij het folkloristische feest op tweede Paasdag zag men er, vergezeld van hun ouders, kinderen in hun beste kleren, met een gehaakt netje om hun hals waarin hardgekookte eieren zaten. Deze werden net zo lang in de lucht gegooid tot ze braken, waarna ze werden opgegeten. Uiteraard ontbraken de kraampjes met snoepgoed niet. De Wolvenjacht was eigenlijk een afzonderlijk poldertje, omgeven door kaden, waarin duikertjes naar het Zwartewater waren aangebracht. Er werd hier veel gewandeld. Men liep bijvoorbeeld tot de pont naar Genemuiden en langs de Noordiger dijk weer terug. Tegen de dijk, links op de foto werd de fabriek van Kracht en Co gevestigd. Hier werden koffiestroop en scheerzeep vervaardigd en later ook kurkenzakken. De Kolk, links van de dijk (niet zichtbaar), is ontstaan bij de stormvloed van 1825. Op deze plek werden toen drie woningen weggespoeld. Het gezin van Jan Frederik van den Berg, vader, moeder en vijf kinderen, kwam om. Rechts zien we een schuur met pekelkelder voor het looien van huiden en een opslagplaats voor varkenshaar van de firma Jakob Jakobs Mzn, gebouwd in 1889. Deze panden waren later in gebruik bij de visgroothandel Roskam en Klaver. (Het culinair visbedrijf heeft zich nu gevestigd in Blokzijl.) Vroeger bewaarde men de aangevoerde vis in grote karen in de Wha, maar door de watervervuiling was men genoodzaakt de vis te bewaren in grote bassins met speciale water- en zuurstoftoevoer. Roskam en Klaver legde zich toe op leveranties aan de horeca e.d. Vroeger werd de vis in manden met ijs verzonden. Dit ijs werd 's winters uit de Wha geschept en in de ijskelder bewaard. Tegenover deze panden bevond zich, totdat men in 1918 naar de Zomerdijk verhuisde, Buisman's koffiestroopfabriek. Waar voorheen de familie Maandag (groente en fruit) woonde (nr. 5) was vroeger de manufacturenwinkel van Salomon Aronius. Dit pand heeft als bouwjaar 1737, het huis daar tegenover 1789 (nr. 6). De drukke scheepvaart door de sluis van de Arembergergracht leverde nogal wat handel op op dit punt. Tot voor kort was hier op de hoek de levensmiddelenzaak van de firma D. Buisman en zn. Verder was er de zaak van Piekart, die een pakhuis had in het pand, vele jaren bewoond door de familie Stam. Genoemd moeten ook worden de winkels van Annigje van Saar, die zelf mosterd maakte en van Kragt en Brouwer. Waar later het kantoor van de mattenklopperfabriek van de Gebr. de Graaf was, was eens een cocosmattenfabriekje. Vroeger gaf de mattenklopperfabriek aan velen werk, vooral aan mensen van „'t laand Veno". Bij de fabriek van Kracht begon het voetpad naar BeltSchutsloot, even verderop dan waar nu de ingang naar de Barsbeek is, aangelegd in 1904. Dit pad kende hindernissen in de vorm van klaphekken die het vee in eigen weide moesten houden. Men moest ze zelf openen. De jongens deden het graag voor een "vierduit". Pas sinds het midden van de jaren '60 van de vorige eeuw is hier een verharde weg aangelegd.

Westeinde in ca. 1905

Van Rotterdam naar Belt-Schutsloot

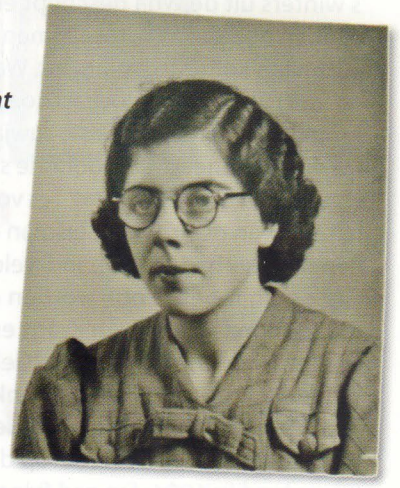

Ze heeft het meegemaakt, het bombardement van Rotterdam. Alsof er kolen uit de lucht vielen, vertelde mijn schoonmoeder. En aan haar gezicht kon je zien dat ze het weer voor zich zag. Ze sprak er niet vaak over.

In februari 1945 maakten mijn schoonmoeder Levina, haar ouders en zusje Janna, de lange voettocht van Rotterdam naar Belt-Schutsloot. Janna was daar al eerder geweest, geregeld via de kerk. Voedselbonnen die sinds die tijd vanaf de Belt naar Rotterdam gestuurd werden kwamen zelden over en boterbonnen ontbraken altijd. Ze hadden honger, zoals zovelen en de tocht was lang en zwaar. Een enkele keer kregen ze onderweg van een boer iets te eten. Of ze raapten koolrapen van het land die ze afpelden met hun tanden. Bij Doornspijk deelde een bakker roggebroodkorsten uit die smaakten naar koek. Overnachten mochten ze in scholen en gebouwen, meestal op stro, soms op een deken.

Na vijf dagen arriveerden het viertal nabij Zwartsluis. Maar bij de brug over het Zwarte Water, die de toegangsweg naar het dorp vormde en waar een Duitse soldaat patrouilleerde, daar mochten ze niet verder. De benodigde papieren ontbraken. Papieren waarop stond waar ze vandaan kwamen en die ondertekend diende te zijn door de burgemeester van Rotterdam.
Ze probeerden het uit te leggen, wezen naar Janna. 'We brengen haar naar een logeeradres in Belt-Schutsloot.'
De soldaat leek het te begrijpen, hij keek links, hij keek rechts en schreeuwde: 'Raus!' Gehaast en dankbaar liepen ze de brug over. Via de dijk, naar de Kerkstraat, waar Janna werd herkend door Riekie en Janny van bakker Lubben. 'Janna, ga je weer naar de Belt. Wat leuk. Willen jullie soms een lift? We zijn met de roeiboot, moesten meel halen bij de molen.' Een besluit werd snel genomen.

Samen laadden ze de baal meel in de boot en met ferme slagen roeiden de meisjes Lubben weg. Midden op de kolk aangekomen brak de hel los. Engelse vliegtuigen beschoten Duitse Rijnaken. Hemelsbreed heel dicht bij.

In een van de huizen, grenzend aan de kolk, stond mevrouw Buisman voor het raam en ze wenkte. Bij haar in de bijkeuken kwamen ze op verhaal en vertelden over de lange tocht en het doel waarvoor. Toen de rust weerkeerde ondernamen een nieuwe poging.

Tante Jente, waar Janna eerder gelogeerd had en die ze tante mocht noemen, liep met een emmer melk naar buiten en ze schudde ongelovig met haar hoofd bij het zien van het viertal, alsof ze niet begreep wat ze zag. 'Wat een verrassing,' zei ze. De melk gutste over de emmer. 'Wat een verrassing.'
Oude Jan-ome, die op een bankje voor het huis zat, beaamde het. 'Nooit meer weggaan.' Zijn stem haperde en hij wreef met de mouw van zijn jas over zijn ogen, 'hier is plaats genoeg.'
Toch maakten ze plannen om terug te gaan, zonder Janna dit keer, om kleren op te halen. Via Zwartsluis was geen optie. Maar aan de andere kant hadden de Duitsers alles onder water gezet.
Met een punter werden ze naar Wanneperveen gebracht. Ze hadden voldoende eten meegekregen voor onderweg en kwamen tot Hattem. Daar hoorden ze dat de IJsselbrug binnenkort afgesloten zou worden, er dan niemand meer overheen mocht. Levina's vader besloot alleen verder te gaan, haalde zijn vrouw en dochter, met veel overredingskracht, over om terug te keren naar de Belt-Schutsloot.
Levina en haar moeder kwamen tot Wanneperveen, wisten dat Gerrit (van de bode) daar op het gemeentehuis werkte en vroegen hem om hulp. Hij belde naar huis met het verzoek een boodschap te brengen naar de Vaste Belt.
Ze werden opgehaald en voeren terug.

Janna en moeder verbleven bij tante Jente en ome Gait. En Levina, die al snel Fiena genoemd werd, logeerde bij tante Ale en ome Jouk.
Daar veel meisjes uit het dorp een betrekking hadden in Zwartsluis zocht en vond ook Fiena daar werk; bij Potman, een drogisterij annex winkel. Jarenlang heeft ze er gediend, want ze is in Belt-Schutsloot gebleven, mijn schoonmoeder.
Ze kreeg kennis (zoals ze dat altijd vertelde) aan Franke Stam, de jongste broer van Jente en Ale.
In april 1949 trouwden ze in Rotterdam, haar geboortestad.
De stad die ze later enkel nog bezocht om op visite te gaan. Soms samen, soms alleen en later met hun beide kinderen.
Het verschil tussen stad en dorp was groot. Van het bijna anonieme naar het alles van elkaar weten. Ondanks dat, heeft ze hier toch met veel plezier gewoond. Het dialect heeft ze leren verstaan, gesproken heeft ze het nooit.

Doortje Stam

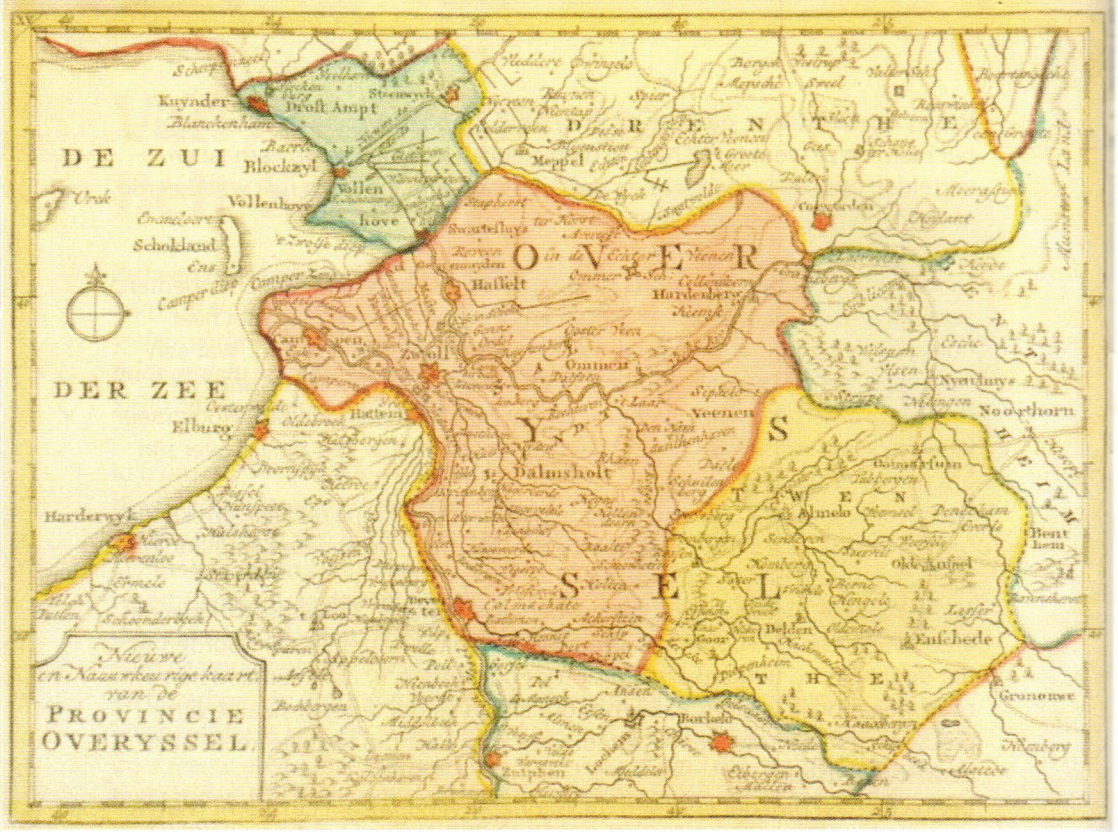

Uit het archief van Historische Vereniging

Het Hasselter kerspel

De indeling van het land van Vollenhove is als volgt: het land van Vollenhove zelf bestond uit één Drostambt en dat drostambt was onderverdeeld in 6 schoutambten, namelijk het schoutambt Kuinder, het schoutambt Oldemarkt, het schoutambt Steenwijk, het schoutambt Giethoorn, het schoutambt Vollenhove en het schoutambt Wanneperveen. Deze schoutambten waren weer verdeeld in kerspelen. Zo was het schoutambt Wanneperveen verdeeld in de kerspelen Wanneperveen, Dingsterveen en Zwartsluis.

Nu was de situatie in Zwartsluis buitengewoon ingewikkeld. Zwartsluis was namelijk te verdelen in: de Fortresse en het Buitenkwartier, dat onder Wanneperveen viel en Nieuwe Sluis, Stouwe, Baarlo, Klooster en de Velde die onder het hoogschoutambt Hasselt resordeerden. En dat gedeelte van Hasselt waarin deze laatste gebieden lagen, behoorden bij het kerspel van Hasselt.

Baarlo

Baarlo werd reeds genoemd in de dijkbrief van Guy van Avesnes, (1308) en te onderscheiden in: Baarli bi den Water en Baarli bi den Vene. Baarlo was een vrij groot gebied. In de 13e eeuw viel de marke Baarlo met het erf ten Berghe (bij Olde Staphorst) en het huis ten Weerde (Kranerweerd) met Zegelenberg onder rechtsdwang van Kuinre. Ten gevolge van de voortgaande bevolking had in de 14e eeuw een nieuwe marke-indeling plaats. Het hoogschoutambt Hasselt, dat tot dan behoorde onder het drostambt Salland, wordt nu zelfstandig. De rechtspraak in de marke Baarlo valt dan ook onder de jurisdictie van de schout (hoogschout) van Hasselt. Baarlo bi den Water komt dan onder Hasselt en Baarlo bi den Vene in de marke Staphorst en Rouveen. In de Franse tijd komt Baarlo bi den Water bij Zwartsluis (1811).

Baarlo, eertijds belangrijker dan Nieuwesluis, bevat een aantal boerderijen, waar het lijkt of de tijd er heeft stil gestaan, uitgezonderd dan enige aangepaste veranderingen. De heer W.A.N. Koetsier uit Bussum, wiens voorouders in Baarlo hebben gewoond, verhaalt een gebeurtenis die zich afspeelde op een gure novemberavond op het eind van de vorige eeuw. Toen was de buurtschap en met name dijkgraaf Krabbe, die in een van de boerderijen woonde, het mikpunt van een volksgericht. Staphorster boeren hadden het gemunt op de dijkgraaf, die een plan had opgesteld voor het stichten van een watergemaal. En daarvan wilden deze mensen niets weten. Van wateroverlast hadden zij geen nadelige gevolgen en wanneer 's winters de landen onderliepen, bezorgde dat hun gratis mest en verdelging van ongedierte.

Om de dijkgraaf een lesje te leren, hadden zij het plan opgezet om in het nachtelijk duister de boerderij binnen te dringen en de inventaris te vernielen. Het plan lekte uit en de politie was paraat. Toen evenwel na twee nachten surveillance er niets gebeurde, hief men de bewaking op en hadden de boeren vrij spel. Zij drongen de woning van de dijkgraaf binnen en sloegen de boel kort en klein. Na hun woede gekoeld te hebben, verdwenen ze weer in de duistere nacht.

Nieuwesluis

De Nieuwesluis kwam tot ontwikkeling in de 17e eeuw. Vast staat dat al voor de aanleg van de sluis in 1621 er al een haven was van enige betekenis. Misschien heeft men zich toen beholpen met overlading van turf in groter schepen. Het bouwen van de nieuwe sluis heeft het vervoer gedurende de eerste decennia niet bovenmatig bevorderd.
In de periode tussen 1675 en 1723 heeft er een uitbreiding van de nederzetting plaats. In 1723 tot 1764 is er een levendige handel in turf en verrijzen er

de toelevering bedrijven. Van 1748 tot 1795 is de Nieuwesluis een snel groeiende nederzetting en wordt het een doorvaartcentrum van betekenis.
In het archief van Hasselt, door dr. W.J. Formsma, staat op blz. 174, reg. 1511 vermeld: Protocol van aanstellingen en instructies van de bedienden van het hoogschoutengericht 1774 – met machtiging van de hoogschout voor zijn verwalter de akten van vrijwillige rechtspraak te mogen tekenen (1782).
Opmerking: de bedienden zijn: de gerichtsschrijver, de gerichtsdienaar, de ambtsdienaar, de pander en de havenmeester te Nieuwesluis, de ijker, de marktschipper aan de Nieuwesluis op Zwolle en Meppel, de verwalterpander aan de Nieuwesluis, de schouwer van varkens.
In de periode 1800 – 1850 krijgt de Nieuwesluis een stedelijk karakter door de talrijke winkelneringen.

Voorst vindt men hier veel schippers, sjouwerlieden, timmerlieden. De sjouwerlieden waren in dienst bij het in- en uit- en overladen der schepen. Ook vond men er veel pakhuizen.

De bewoners van de Nieuwesluis woonden naast het quasi-stadje, zonder iets met zijn burgerschap of bestuur te maken te hebben. Toch konden zij het enkele burgerschap wel verwerven, als zij dat begeerden. Zij hadden daartoe een formeel domicilie binnen de fortresse te kiezen, maar zonder dat dit wijziging in hun rechterlijke forum vermocht te brengen. Met de komst van de Franse tijd (1795-1815) veranderde dit alles. Omstreeks 1850 waren de Nieuwesluis, de Schans en het Buitenkwartier even sterk geworden. De vraag naar turf en naar schelpkalk begon evenwel te dalen, waardoor het aantal kalkovens verminderde.

Bij het turf vervoer was het wel de gewoonte om de eerste lading te dekken met een dundoek met inscriptie. In de oudheidskamer op Ameland hangt sinds 1876 zo´n doek, aangeduid als `Sluziger vlag`, door vervener Dragt te Zwartsluis aangeboden aan de schipper van de Vriendschap, omdat dit schip de eerste lading turf afhaalde van een gebied dat de eerste turven opbracht. Na veel omzwervingen kwam het doek als curiositeit in de oudheidskamer terecht en wel in de plaats Hollum.

De tandeloze leeuw

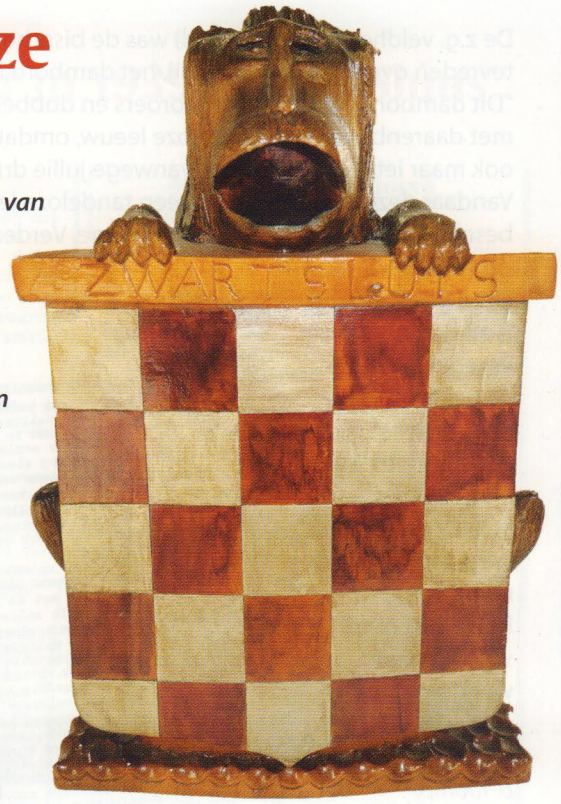

Van Jacomijn Coumou (dochter van de vroegere Sluziger huisarts) ontvingen we een brief.
De brief (uit 1957) is ondertekend door B. Klomp. Deze zal jaren onder in een la bij haar overleden ouders hebben gelegen en nu weer boven water gekomen zijn. Het verhaal is min of meer bekend onder Sluzigers, toch wellicht niet volledig.

Het wapenschild, dat ondergetekende gemaakt heeft naar aanleiding van een verzoek om een bijdrage te leveren voor de handenarbeidtentoonstelling, welke gehouden zal worden in het gebouw voor Chr. Belangen te Zwartsluis op 10, 11 en 12 October 1957, is gemaakt naar aanleiding ener oude sage, die door enkelingen in de volksmond nog steeds bekend is.
Er moet eens een z.g. veldheer (of rover) geweest zijn, die al vechtende en rovende in de buurt kwam van Zwartsluis. Ook deze plaats moest eenzelfde lot ondergaan.
Doch het omringende water ziende, met z'n toch al zeer uitgedunde gelederen, bracht hem op een ander idee, dat hem minder manschappen zou kosten.
Hij liet op een of andere wijze twee spionnen, rijk voorzien van geld, de Schans binnensmokkelen en deze lieden waren al gauw beste vrienden met de soldaten der wacht in de Schans Zwartsluis.
Zoals alle soldaten toentertijd, waren deze ook echte drinkebroers en spelers. Toen dan volgens de gemaakte afspraak de hele wacht dronken lag te snurken, maakten ze stiekum de poort open, gingen zelf gewoon aan het dambord zitten, wachtend op hun kornuiten, die zonder slag of stoot deze versterking de Schans Zwartewater konden bezetten.

De z.g. veldheer (is mij verteld) was de bisschop van Münster. Deze was zo tevreden over de afloop, dat hij, het dambord in het wachtlokaal ziende, zei: "Dit dambord zal jullie, drinkebroers en dobbelaars, tot een wapenschild zijn, met daarenboven een tandeloze leeuw, omdat deze niet in staat is (of was) ook maar iets te verdedigen, vanwege jullie drinkgelag, als blijvend symbool". Vandaar deze combinatie van een tandeloze leeuw op een door dezen beschermd dambord. Tot zover de sage. Verder is alles eigen ontwerp.

Deze geschiedenis is afkomstig van de vroegere plaatselijke dokter Hijner, hier geweest zijnde in de vorige eeuw en gewoond hebben in het huis waar Jan de Goede nu de winkel heeft. Het hout van het beeldwerk is gegroeid op Beukers.

B. Klomp,
Zwartsluis

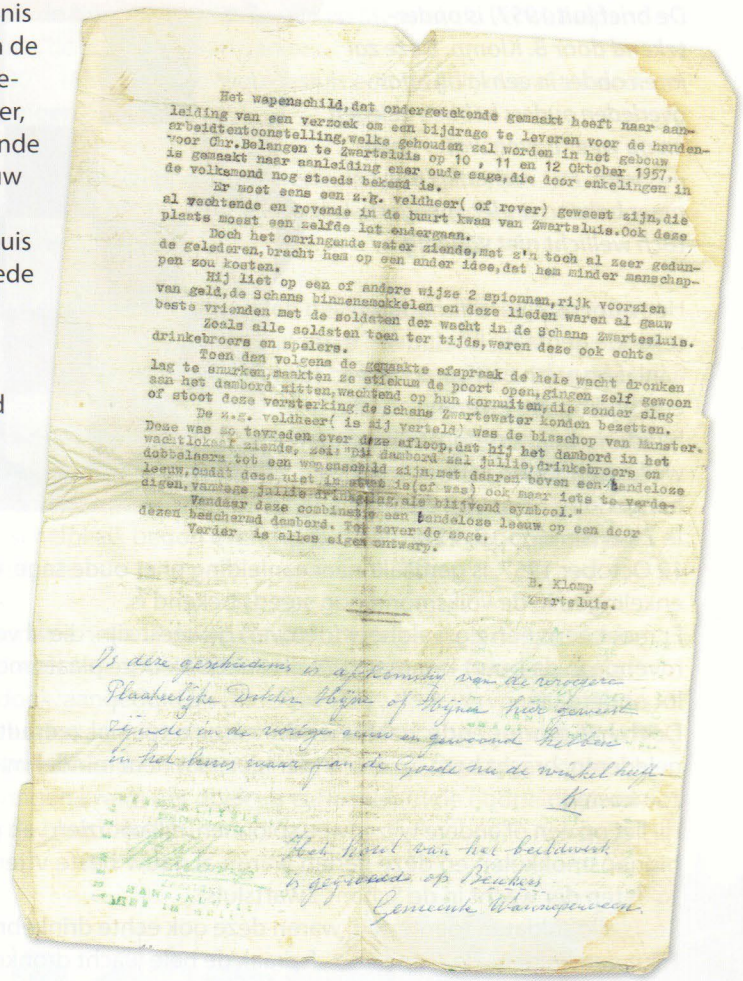

Het wapenschild,dat ondergetekende gemaakt heeft naar aanleiding van een verzoek om een bijdrage te leveren voor de handenarbeidtentoonstelling,welke gehouden zal worden in het gebouw voor Chr.Belangen te Zwartsluis op 10 , 11 en 12 Oktober 1957, is gemaakt naar aanleiding eener oude sage,die door enkelingen in de volksmond nog steeds bekend is.

Er moet eens een z.g. veldheer(of rover) geweest zijn,die al wachtende en rovende in de buurt kwam van Zwartsluis.Ook deze plaats moest een zelfde lot ondergaan.

Doch het omringende water ziende,met z'n toch al zeer gedunde geledaren,bracht hem op een ander idee,dat hem minder manschappen zou kosten.

Hij liet op een of andere wijze 2 spionnen,rijk voorzien van geld,de Schans binnensmokkelen en deze lieden waren al gauw bests vrienden met de soldaten der wacht in de Schans Zwartesluis.

Zoals alle soldaten toen ter tijds,waren deze ook echte drinkebroers en spelers.

Toen den volgens de gemaakte afspraak de hele wacht dronken lag te snurken,maakten ze stiekum de poort open,gingen zelf gewoon aan het dambord zitten,wachtend op hun kornuiten,die zonder slag of stoot deze versterking de Schans Zwartewater konden bezetten.

De z.g. veldheer(is mij verteld) was de bisschop van Munster. Deze was zo tevreden over deze afloop,dat hij het dambord in het wachtlokaal ziende, zei:"Dit dambord zal jullie,drinkebroers en dobbelaars tot een wapenschild zijn,met daaren boven een tandeloze leeuw,omdat deze niet in staat is(of was) ook maar iets te verdedigen,vanwege jullie drinkgelag,als blijvend symbool."

Vandaar deze combinatie een tandeloze leeuw op een door dezen beschermd dambord. Tot zover de sage.

Verder is alles eigen ontwerp.

B. Klomp
Zwartsluis.

Bs deze geschiedenis is afkomstig van de vroegere Plaatselijke Dokter Hijner of Hijna hier geweest Zijnde in de vorige eeuw en gewoond hebben in het huis waar Jan de Goede nu de winkel heeft

K

Het hout van het beeldwerk is gegroeid op Beukers

Gemeente Waterwegen

Redactie:
Johan Adam Hijner was tot 1843 alhier medicinae en vroeddoctor.
Het houten beeld (zie afbeelding) staat op de 1e etage van Sluuspoort.

Wat gebeurde er in 1939 "An de Sluus"

ZWARTSLUIS.

FILMAVOND, (5 Jan.) — Uitgaande van het Chr. Nationaal Vakverbond werd in het gebouw „Vrede' een filmavond gehouden, welke goed bezocht was en waarop films vertoond werden over de bestrijding van de t.b.c. De avond werd besloten met een zangfilm, waarbij de aanwezigen de vaderlandsche liederen krachtig meezongen.

ZUIDERZEESTEUNWET, (5 Jan.) — De heer Joh. Schoonewelle is benoemd als lid der plaatselijke Zuiderzeesteunwetcommissie welke te Vollenhove is gevestigd.

ARM GEBROKEN. (5 Jan.) — De echtgenote van schipper L. Fransen is tengevolge der gladheid op het schip zoodanig komen te vallen, dat ze een arm brak. Ze is ter behandeling opgenomen in het ziekenhuis te Meppel.

SCHUTTEVAER (9 Jan.) — De afd. Zwartsluis der Kon. Schippersvereeniging „Schutevaer" heeft in Hotel Roskam haar 76e jaarvergadering gehouden. Door den voorzitter, den heer R. Buisman werden de aanwezigen welkom geheeten.

De secretaris-penningmeester, de heer van Goos, bracht verslag uit waaruit bleek, dat is ontvangen f 115.43 en uitgegeven f 81. Batig saldo f 34.43.

Op de voorstellen van het vorige jaar waren door den algem. secretaris, den heer T. P. Keijzer, de volgende antwoorden gezonden.

1. Tusschen Urk en Vrouwenzand is tegen het droogst van de Kreil één zwart drijfbaken bijgelegd, tegen het Enkhuizer zand 1 roode ton en tegen de stompe tonskant 2 zwarte drijfbakens. 2. Voor langer tijdsduur van in en uitklaren konden geen termen worden gevonden. 3. Met het oog op de kosten wordt een bodembreedte van 12 M. voor de kanalen in de N.O.-polder voldoende geacht. 4. Wat betreft geleidelichten bij Kornwerderzand is geen antwoord ingekomen. 5. Meer palen bij de sluizen in het Twenthe-kanaal werden niet verantwoord geacht, aangezien meestentijds geen tekort bestond. 6. Lichtboei Bornrif zonder meer afgewezen.

Besproken werden een 12-tal voorstellen voor de alg. jaarvergadering van Schuttevaer te Roermond.

SCHIPPERSVEREENIGING ZWARTSLUIS

Onder presidium van den nieuwen voorzitter, den heer R. Buisman, heeft de Schippersvereeniging „Zwartsluis" — voor onderlinge verzekering op de binnenlandsche vaart — haar 69ste algemeene ledenvergadering gehouden in Hotel Roskam.

In zijn openingswoord bracht de voorzitter den burgemeester en den heeren Gebr. Fransen dank voor hun bemoeiingen inzake de totstandkoming van het plan Zwartsluis bij de uitvoering van het aanbrengen van vaarwegen naar het IJsselmeer. Spr. richtte eenige hartelijke woorden aan het adres van den afgetreden hoogbejaarden voorzitter, den heer Kinkhorst. De heer Hm. Buisman, secretaris-penningmeester, gaf een overzicht over het afgeloopen jaar. Het aantal leden bleef stabiel en bedroeg 84.

De commissie tot het nazien der boeken, bestaande uit de heeren J. Muurling en P. Mastenbroek, rapporteerde dat alles in de beste orde was bevonden.

De heer J. Blomberg werd met algemeene stemmen herkozen.

Bij de rondvraag kwam de wrakverzekering ter sprake. De secretaris las de voorwaarden voor van de zustervereeniging te Hasselt, de mij. „Voorzorg" van de schippersvereeniging „Eensgezindheid".

Er bestond echter weinig animo voor dit punt. Bij de verloting vielen de prijzen ten deel aan J. v. d. Beld, barometer, W. Troost reglement, J. Muurling, misthoorn; Schaafsma, kistje sigaren en Dijkstra, sleutel. De burgemeester de heer D. de Koning, zei, dat men reden had tevreden te zijn inzake de belangen van Zwartsluis aangaande de scheepvaartwegen van hier naar het IJsselmeer. Spr. bracht de heeren Fransen en de voorzitter dank voor de krachtige medewerking in deze zaak en hij besloot met den wensch dat de toekomst goed mag zijn voor de vereeniging. Nadat nog was gesproken door notaris A. C. de Vries en een oud-commissaris, den heer W. v. d. Wetering, sloot de voorzitter de vergadering met de opwekking om propaganda te maken voor de schippersvereeniging „Zwartsluis".

ZWARTSLUIS.

BEKRONINGEN (11 Jan.) Onze plaatsgenooten de heeren G. Stroetinga en R. Corporaal Azn. behaalden op de te Steenwijk gehouden pluimvee- en konijnententoonstelling met een inzending witte Vlaamsche reus (ram) een 3en prijs. Eenigen tijd geleden behaalden genoemde heeren met dezelfde inzending een 1en prijs.

EEN VERBETERING DER STEUNREGELING (11 Jan.) — Bij beschikking van den minister van Sociale Zaken is de gemeente Zwartsluis betreffende de steunregeling overgebracht van de 9e klasse naar de 8e klasse. Dit beteekent voor belanghebbenden een verbetering.

ZWARTSLUIS.

ONDERHANDSCHE OPDRACHT, (12 Jan.) — Aan de aannemers Gebrs. Schraa alhier is onderhands opgedragen de verbouw van het voormalig ziekenhuisje, tot twee woonhuizen voor rekening van den heer W. Steenbergen alhier.

GESLAAGD 11 Jan.) — De heer W. van Milgen, volontair gemeente-secretarie alhier, slaagde voor het diploma boekhouden afgenomen door de Vereeniging van Leeraren in de Handelswetenschappen.

ZITPLAATSENVERHURING (11 Jan.) — De zitplaatsenverhuring in de Geref. Kerk heeft dit jaar f 200 minder opgebracht dan het vorige jaar. Het vorige jaar was de gezamenlijke opbrengst van de stoelen en banken f 4158.25.

ZWARTSLUIS.

GESLAAGD, (19 Jan.) — De heer F. Kanferbeek slaagde te Zwolle voor het diploma machineschrijven, instituut Pont.

VERKOCHT, (19 Jan.) — Door den heer K. Klinkhorst is onderhands verkocht aan den heer Joh. Tuin een woonhuis in het Buitenkwartier. Koopprijs geheim.

GOED AFGELOOPEN (16 Jan.). — Vrijdagmorgen geraakten van de alhier aan den binnensteiger liggenden schipper van M., twee kinderen van de loopplank in de binnenhaven. Toegeschoten hulp wist de beide drenkelingen spoedig weer op het droge te brengen, zoodat dit ongeval gelukkig geen ernstige gevolgen heeft gehad.

BRAND OP EEN SCHIP, (19 Jan.) — Donderdagmorgen is tijdens het aanmaken van een kachel brand ontstaan aan boord van de motorsleepboot Jan, van den kapitein M. Zoer. De kajuit is gedeeltelijk uitgebrand.

BENOEMD, (19 Jan.) — De heer W. van Milgen, volontair gemeente-secretarie alhier, is met ingang van 1 Febr. benoemd tot klerk 2e klasse gemeente-secretarie te Zwolle.

FILMMIDDAG EN -AVOND (16 Jan.). — Donderdagavond werd, uitgaande van de Evangelisatiecommissie, een filmavond gehouden in het gebouw „Vrede". Nadat d Oranjeflim van de jubileumfeesten was g draaid, werd het hoofdnummer, de evang lisatiefilm „De open poort vertoond." I avond werd besloten met een evangelisati teekenfilm. De belangstelling voor deze filmavond was zoo groot, dat velen moe ten worden teleurgesteld. Des middags wer den een drietal kinderfilms gedraaid, waar voor ook veel belangstelling bestond.

ZWARTSLUIS.

VEREENIGING ZIEKENVERZORGING. (19 Jan.). — De vereeniging Ziekenverzorging hield Dinsdagavond haar jaarvergadering in het Gebouw voor Chr. Belangen. die onder leiding stond van mej. H. Buisman. Deze opende de vergadering met een hartelijk welkomstwoord en memoreerde het overlijden van de presidente, mevrouw Raabe.

De secretaresse, mevr. M. Nekeman—De Jong bracht vervolgens verslag uit over het werkjaar 1938. Er waren weer 4 nieuwe leden toegetreden. Er werden 795 warme maaltijden verstrekt, 1253 liter melk, 1023 eieren, 37 fleschjes room en ook nog fruit.

Bij eenige gezinnen was tegen gedeeltelijke vergoeding voor enkele dagen hulp in de huishouding verleend.

Uit het verslag van de penningmeesteresse bleek, dat het batig saldo f 29.30 minder bedraagt dan het vorige jaar.

Bij de bestuursverkiezing werd mevr. M. Nekeman—de Jong herkozen. In de vacature mevr. Raabe werd gekozen mevr. De Koning.

Mevr. H. Buisman werd als penningmeesteresse verkozen. Zuster Borst werd dank gebracht voor haar vele werk, moeite en tijd.

Het eerste lustrum werd in verband met het overlijden van mevr. Raabe in stilte herdacht.

FILMAVOND. (19 Jan.). — Uitgaande van de afdeeling Zwartsluis van den Chr. Metaalbewerkersbond in Nederland, werd Dinsdagavond een propaganda-filmavond gehouden in het gebouw „Vrede".

Nadat de voorzitter een kort openingswoord had gesproken, werd de spannende film „Als de zee roept" gedraaid. Hierna werd door het hoofdbestuurslid, den heer G. Post uit Zwolle, een propaganda-rede uitgesproken.

Vervolgens werden nog een tweetal bijfilmpjes vertoond.

ZWARTSLUIS.

GESLAAGD (25 Jan.) — Onze plaatsgenoot, de heer A. Appelo, slaagde te Zwolle voor het diploma machineschrijven.

ZONDAGSVLIEGERS (25 Jan.) — Onze plaatselijke postduivenvereeniging „De Postduif", die als lid van den Bond van Zaterdagvliegers stond ingeschreven, heeft voor het lidmaatschap van dezen bond bedankt en is als lid toegetreden tot den Ned. Alg. Bond van Postduivenliefhebbers, zoodat in 't vervolg op Zondag wordt gevlogen.

ARM GEBROKEN (23 Jan.) — De echtgenoote van den heer J. G. Esser is Zondag in de woning van den schilder W. Wessemius van de trap gevallen en heeft een bovenarm gebroken. Na voorloopig door dr. van Muiswinkel te zijn behandeld, is ze naar een der Zwolsche ziekenhuizen vervoerd.

GROOTE VERBETERING (26 Jan.) — Naar we vernemen zal de parkeerplaats voor auto's bij de Havendijk aanmerkelijk verbeterd worden door het aanbrengen van een lange oprit vanaf den nieuwen weg achter het hotel Roskam.

OUDERAVOND (26 Jan.) — Maandagavond had in het Nutsgebouw onder leiding van het hoofd der school, den heer T. de Vries een ouderavond plaats van de openbare school.

De heer de Vries hield na zijn openingswoord een causerie over het onderwijs. Op zeer duidelijke wijze zette spr. de werking van de concentratiewet uiteen. Door een der leerkrachten, mej. B. E. P. Schippers, werd een mooie bijdrage verleend, getiteld: „Arie bombarie" In de pauze was er gelegenheid het werk der schollieren over het afgeloopen jaar te bezichtigen.

VERBETERING VOOR SCHEEPVAART (26 Jan.) — De onlangs door de firma G. A. Smit te Blokzijl gerepareerde Staphorstersluis alhier, wordt thans van een electrische seinverlichting voorzien. Voorheen geschiedde deze verlichting door middel van petroleumlantaarns. Deze nieuwe installatie beteekent een aanzienlijke verbetering voor de scheepvaart bij avond.

De **Sluziger Kroniek** is het verenigingsorgaan van de **Historische Vereniging Zwartsluis**. Het verschijnt in de regel driemaal per jaar: in april, september en december. De redactie ontvangt graag kopij voor het blad van of via leden van de vereniging; in te zenden naar het correspondentieadres of het e-mailadres van de vereniging (zie onder).

Bestuur van de vereniging: Martin Schuite, *voorzitter a.i.*
Geke Francoise-Corporaal, *secretaris*
Martin Schuite, *penningmeester en ledenadministratie*
Thijs Oosterhof, *archiefbeheer*
Janny Roozeboom-Bakker
Jan Schraa

Ereleden: Z. Dekker-Schurink
J. Ridderinkhof

Correspondentieadres: Historische Vereniging Zwartsluis
Handelskade 25
8064 DV Zwartsluis

Email: info@historiezwartsluis.nl

Redactie Sluziger Kroniek: Geert Doosje, *eindredacteur*
Doortje Stam-Maandag
Thijs Oosterhof

Website: www.historiezwartsluis.nl

Contributie: € 15,- per jaar
€ 17,50 per jaar voor buitenleden

Bankrekening: IBAN: NL91 SNSB 0940 9022 06
BIC: SNSBNL2A SNS BANK NV
T.n.v. Penningmeester HV Zwartsluis
Tel. nr. Penningmeester 038 3866228

De penningmeester verzoekt u bij het overmaken van de contributie ook uw adresgegevens te vermelden.

Verantwoordelijkheid Kroniek

Aan de artikelen en rubrieken wordt de grootst mogelijke zorg besteed. Door de redactie wordt geen enkele aansprakelijkheid aanvaard omtrent onjuistheden en/of fouten in door derden aangeleverde artikelen. Zij behoudt zich het recht voor artikelen zonder opgave van reden in te korten of tekstuele wijzigingen aan te brengen.
Het overnemen van welk deel ook van de inhoud van de Kroniek of van foto's is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

